

Hanna Nowicka Perypetia

Państwowa Galeria Sztuki w Sopocie

10.11.2023 – 14.01.2024

Kuratorki: Mariola Balińska, Maja Murawska

Wystawa Hanny Nowickiej „Perypetia” to prezentacja obiektów, instalacji, fotografii oraz realizacji wideo powstałych od końca lat 80. XX wieku po czasy współczesne. Tytuł ekspozycji został zaczerpnięty z greckiego słowa peripéteia, co w dosłownym tłumaczeniu oznacza „nagłą zmianę”. Wystawa ukazuje bogaty dorobek artystki, uwzględniając jej przełomowe prace, m.in.: „Kolumnę Kurzu” (1988-1993) czy „Sześć obrazów o bliskości” (1996), poprzez które dokonała ona zwrotu w swojej twórczości w stronę poszerzenia obszarów artystycznych, wyznaczających nowatorskie kierunki jej zainteresowań jako artystki-malarki.

Hanna Nowicka uzyskała dyplom w Pracowni Malarstwa PWSSP w Gdańsku w 1987 r. Choć jej malarstwo, koncentrujące głównie się na figurze kobiecego ciała, było cenione przez środowisko akademickie, to po ukończeniu studiów artystka zwróciła się w kierunku innych mediów. Dzięki temu mogła w pełni pokazać ludzkie emocje w oparciu o materię, która stanowiła dla niej substytut ciała. Sztuka Hanny Nowickiej oscyluje wokół zagadnień związanych z bliskością odnoszącą się do cielesności i seksualności oraz emocji występujących w relacjach międzyludzkich. Artystka nawiązuje do uczuć zarówno w odniesieniu do relacji między matką a córką („Sanktuarium Matki Mojej”, 2000; „Inicjacja”, 2002), jak również do relacji partnerskich, poruszając przy tym temat braku stabilizacji, poczucia zagrożenia czy manipulacji.

Realizacje z lat 90. XX wieku mają wymiar feministyczny i, w ówczesnych czasach, mogły wzbudzać konsternację środowiska artystycznego, wynikającą z ogólnego niezrozumienia oraz braku narzędzi teoretycznych potrzebnych do interpretacji jej dzieł. Hanna Nowicka doskonale orientowała się w zjawiskach występujących w zachodniej sztuce współczesnej; znała i inspirowała się twórczością artystek, takich jak: Louise Bourgeois, Evy Hesse czy Kiki Smith. Była niezwykle świadoma swojej sztuki, która powstawała równoległe do prac czołowych artystek sceny amerykańskiej 2 poł. XX wieku. Poruszała w swoich dziełach tematy dotyczące ciała i seksualności („Autoportret”, 1998; „Bardzo cenna kolia”, 1998), subtelnie dotykając również zagadnienia kobiecego pożądania („Sześć obrazów o bliskości”, 1996).

Prezentowaną na ekspozycji przełomową pracą, potwierdzającą zmiany dotychczasowego sposobu myślenia Hanny Nowickiej o sztuce, jest „Kolumna kurzu” (1988-1993). Kurz, gromadzony latami w mieszkaniu artystki, staje się materią, która jest nośnikiem pamięci odnoszącym się do codziennych, żmudnych rytuałów porządkowania i dbania o przestrzeń prywatną. Obiekt ten przekraczał ówczesne, tradycyjne modele rozumienia sztuki. Kojarzący się z brudem kurz wzbudził zainteresowanie artystki na dłuższy czas; pojawia się on także w pracy „Esencja” (2016-2023) czy „Poświęcenie domu” (2016). Obok kurzu, główną materią jej instalacji i obiektów jest guma, która, przez swój cielisty kolor, kojarzy się

z ludzką skórą. Na ekspozycji znajdują się wykonane z tego tworzywa instalacje, m.in.: „Sześć obrazów o bliskości” (1996), „Autoportret” (1998), obiekty „Części ułamne” (2009), „Ofiarowanie” (2023) oraz fotografie z cyklu „Defekty i skazy” (2023). Niezwykle ważne są też prezentowane filmy, takie jak: „Lamella” (2009) czy „Shelter” (2016), dotyczące nieobecności i utraty, których interpretacja nie jest jednoznaczna. dopełnieniem treści wystawy w odniesieniu do zagadnień antropologii kultury jest cykl fotografii „Meble kolonialne” (2002-2015) oraz seria lightboxów „Wędrowki w blaknącą przeszłość” (2007), którym towarzyszy praca wideo „Antropologia sztuki” (2006).

Najnowsze realizacje „Esencja” (2023), „Ćwiczenia cielesne” (2023) oraz „Defekty i skazy” (2023) nawiązują do wcześniejszych prac, które uruchamiają nowe dyskursy w interpretacji całokształtu twórczości artystki. Hanna Nowicka dokonała transgresji, przekroczenia tradycyjnych form wypowiedzi artystycznej, otwierając zupełnie inne możliwości dla swojej sztuki, niegdyś funkcjonującej poza tradycyjnym kanonem. „Perypetia” pokazuje nowatorski, wykraczający poza malarstwo, kierunek jej artystycznych poszukiwań. Był to jedyny możliwy, a zarazem konieczny wybór na drodze przekraczania schematów w sztuce, który artystka traktowała jako formę zerwania z naśladownictwem.

Wystawa stanowi podsumowanie dorobku artystycznego Hanny Nowickiej i podkreślenia roli jej prac w kształtujących się dyskursach artystycznych w polskiej, potransformacyjnej rzeczywistości lat 90. XX wieku. Niezłomna i bezkompromisowa postawa autorki w dążeniu do poszukiwania adekwatnych narzędzi artystycznych, pozwalających przedstawić otaczający ją świat przez pryzmat własnych, często intymnych doświadczeń, miała swoją cenę, zarówno w życiu zawodowym, jak i prywatnym.

Mariola Balińska